

Augustin Czartoryski - Polský Princ na kříži

Když jsem byl v roce 2013 poprvé na Špilberku v Brně, překvapilo mě, kolik tak bylo Poláků vězněno v devatenáctém století. Ti tam byli vězněni za své aktivity v demokratických spolcích a národně osvobozeneckém boji. Jeden naspal krví na zed': Polsko jak sladké je za tebe trpět. Samotný název Špilberk je odvozen od pojmenování kopce z roku 1279 jako „sub monte Spilberch“.

Němečtí kolonisté ze Švábska a Porýní tak pojmenovali i hrad. Název „Spilberch“ (pojmenování pro hradní kopec, kde se střílelo na ptáka) je zmíněn i v listině krále Václava II. a to z roku 1300. Po té co hrad přestal být po roce 1306 sídlem

Přemyslovci, začali jej později jako rezidenci užívat Lucemburkové. V dobách metternichovského absolutismu a svaté aliance hrál však pochmurnou úlohu. Od roku 1820 se stal pouze civilní věznicí a putovali sem v okovech nejprve příslušníci italského karbonářského hnutí (1820) a pak Mladé Itálie (1833 – 1836), tj. dvou rozvětvených podzemních organizací s republikánskou svobodomyšlnou ideologií. Mezi italskými vězni získal největší ohlas jako básník a pěvec žalářního utrpení Silvio Pellico (Dostal trest smrti, potom doživotí a po 10 letech byl propuštěn. Vězněn od 1820 do 1830), jeho vzpomínky „Le mie prigioni – Má vězení“ byly přeloženy do mnoha evropských jazyků.

Po návratu z vězení Silvia Pellico zaměstnala až do smrti Markýza Barolo. Silvio Pellico bydlel s Donem Boskem pod jednou střechou, když dona Boska po kněžském svěcení zaměstnávala Markýza Barolo. Poláci tedy předstihli všechny národy počtem, výši rozsudku a rovněž i organizační zdatností a vyličením podrobností vězeňského života. Jejich vysoký počet přiměl rakouské úřady k tomu, pro ně daly na Špilberku vystavět zvláštní vězeňské cely tzv. „haličské křídlo.“ Tím dostal Špilberk, svůj dnešní stavební ráz. V 18. století vyvrcholila v Polsku tzv. zlatá svoboda šlechty, která stavěla své zájmy nad potřeby státu. Polsko se dostalo do hospodářské a politické krize. Krize polského státu využily sousední státy Prusko, Rakousko a Rusko, kdy v letech 1772 a 1793 odtrhly velkou část jeho území. V roce 1795 nastalo třetí dělení Polska. Polský stát zmizel z politické mapy Evropy, přestal existovat. Tragickým důsledkem tohoto stavu je i polský salesián, princ, dnes už blahoslavený Augustín Czartoryski.

Ve škole bolesti

Augustín Czartoryski se narodil v Paříži 2. srpna 1858. Jeho rodina tam byla v exilu. Už třicet let tato šlechtická rodina spojena s historií a zájmy polské dynastie, byla v emigraci ve Francii. Bydleli v paláci Lambert, na břehu Sieny, a odtamtud rodina řídila rozsáhlou činnost mezi svými spolurodáky a u evropských vlád s úmyslem obnovit jednotu nešťastné vlasti. Ta byla rozdělena v roce 1795 mezi velké mocnosti, Prusko, Rusko a Rakousko Uhersko. V tom okamžiku princ Adam Czartoryski, aristokratická postava válečníka a muž politiky, přenechal záležitosti rodu a vlasteneckou činnost princovi Ladislavovi, který se oženil se španělskou princeznou Maria Amparo, dcerou španělské královny Maria Cristina a vévody Rianarez.

Ladislavovi a Marii se narodil 2. srpna 1858 syn Augustín. Jeho narození způsobilo radost mezi šlechtickými rody v Evropě a znovu probudilo naděje poníženého a potlačovaného polského lidu. Křestní milost, která sestoupila do duše novorozence 4. srpna, mu určila cestu, která nebyla v předpokladech a tužbách lidí. Princ se narodil pro školu bolesti, protivenství, samoty srdce. Nebude mít vlast, ani rodinu. Celá léta bude ustavičným poutníkem, který hledá pokoj – a dnes lze říct i slávu – především vnitřní - v paláci Lambert a během svého pobytu na různých a malebných místech ve světě. Snaha o posílení křehkého zdraví dítěte a zabezpečení jeho občanské a náboženské výchovy byla taková, že jí nešlo nic vytknout. Tato snaha byla v souladu s domácí tradicí a požadavky téměř královského životního stavu a toužebně očekávané budoucnosti rodiny.

V šesti letech, v srpnu 1864, Augustin ztratil matku. Stalo se to dříve, než mohl ocenit vznešenost její duše a velikost jejího citu. Princezna Markéta Orleánská, dcera hraběte z Paříže, uchazečka na francouzský trůn, zaujala místo jeho matky v paláci Lambert. Princ Ladislav, otec Augustina se s ní oženil. K Augustinovi byla velice chápavá, zvláště v rozhodujících chvílích jeho života. Malý chlapec však nikdy nezapomněl na svoji rodičku, kterou potřeboval, aby kompenzoval častou nepřítomnost otce, která ho zbavovala důvěrností a rodinného tepla. To v něm probudilo náboženského ducha zářným a přesvědčivým způsobem. Jednou ho domácí kaplan viděl klečet před Mariánským obrazem.

Co tu děláš? – zeptal se ho.

Odpověděl: **prosím Pannu Marii**, aby mi dělala matku: ona ví, že moje matka mě nechala proto, aby odešla do nebe. Deník domácího učitele, kterým je Hypolito Blotnický, který se o něho staral od dětství, odhaluje nedostatky věku i dobré stránky prince. Na stránkách v roce 1865 čteme: Augustin: „Sloužil jsem mši“. „Je to dobrý chlapec, nepřechovává zášť. Byl jsem to já, kdo mu lehce neodpouštěl“. „Umí rozlišovat lidi a chovat se v různých okolnostech tak, jak se to má, pokaždé když chování není dobré, není to jeho vina“. „Toto jeho napravování se, je naší útěchou“. „Modlil se velice zbožně večerní modlitby, na kolenou u lůžka jako anděl“. „Duchovní četba: evangelium, katechismus velký a malý, Starý a Nový zákon sleduje velice dobře“. "Během mé nepřítomnosti studoval Katechismus z vlastní iniciativy." "Strávil den, aniž by si zasloužil nějakou výčitku".

V dubnu bdělý kronikář oznamuje, že rodina s Augustinem byla přijatá na audienci u papeže Pia IX. v Římě. Papež Augustína velice laskavě přijal a požehnal mu". To ráno jsem sloužil mši v katakombách svatého Claudia". O čtvrtém dubnu ráno pozorný kronikář poznamenává: "Ráno šel Augustin s otcem a tetou Isou – Isabela Carzторыska, sestra otce, - na mši do katakomb svatého Calista a byli spolu s otcem na mši. Pak šel zbytečně do školy na gymnastiku a jízdu na koni: učitelé tam nebyli".

Augustin velice miluje venkov, květiny, stromy, zpěv ptáků..... Malá procházka po obědě a před večerní modlitbou, před čtením katechismu mu udělá dobře.... Augustín se stále těší dobrému zdraví. Pobyt v Římě mu dosti prospívá".

Uveďme ještě dvě citace. Ta první je z 21. dubna: „Otec odjel do Paříže..."

Druhá citace je z 2. srpna: "Augustín má narozeniny. Dožil se sedm let. Těší se dobrému zdraví. Je vysoký, silný a na svůj věk dosti inteligentní“. Jak je vidět společná řeč o jeho dětství nám ukazují jeho povahu, náklonnosti a umožňují vidět působení milosti v jeho nevinné duši".

Osamělé a churavé dětství

Není lehké sledovat pohyb prince vzhledem k jeho zdraví a vhodnosti léčení, která podstoupil i k politické obezřetnosti. V roce 1867 byl poprvé v Polsku. Od roku 1868 do roku 1870 navštěvoval veřejné Lyceum Karla Velikého v Paříži. V roce 1870 - 1871 během francouzsko-pruské války se vrátil do Polska a tam pokračoval ve studiu v Krakově. Ve vlasti ho francouzský oratorián Páter Grill připravil na první svaté přijímání. To se odehrálo v kryptě farního kostela ve Sieniawa u hrobů jeho předků, začátkem září 1871. Když se vrátil do Paříže, vrátil se do Lycea Karla Velikého, střídal studium s dlouhými cestami po Itálii, Anglii a Irsku. Pak se musel stáhnout do soukromí. Pravidelný studentský život nebyl pro něho.

Školní rok 1873-1874, strávil v Paříži, ale nenavštěvoval Lyceum. Metodické studium a školní disciplína škodily jeho zdraví. Nezaostával však na poli kultury, protože jeho otec zval do paláce Lambert nejlepší profesory, kteří používali vyučující programy přizpůsobené fyzickým schopnostem Augustina. Umožňovaly mu pokračovat ve studiu, aniž by se přepínal".

V roce 1875 však sedmnáctiletý princ musel přerušit studia. Od té doby se jeho život stal neustálou poutí z jedné země do druhé, z jednoho klimatu do druhého, aby obnovil své ztracené zdraví, které nikdy nebylo

kvetoucí a nemohlo se vzchopit. Aby ho Boží Prozřetelnost v těchto letech formace posílila a povzbudila, poslala mu do cesty Josefa Kalinowského, politického exulanta, nadšeného vlastence a nábožensky příkladného člověka (byl prohlášen svatým, papežem Janem Pavlem II. 17. listopadu 1991). Ten byl nepřekonatelným učitelem, a jistým vůdcem v křesťanském způsobu života a taky na cestě ke svatosti. Na žádost svých rodáků se v roce 1863 Josef Kalinowski zúčastnil spolupráce při polském „lednovém“ povstání proti caru Alexandru II., ač předvídal jeho špatný konec. Josef Kalinowski byl uvězněn carskou armádou, potom vojenským soudem byl odsouzen 25.5.1864 na trest smrti oběšením. Rozsudek mu však byl změněn na 10 let nucených prací na Sibiři. Sebou, na cestu dlouhou 8000 km, nesl si evangelium, Následování Krista a kříž. Prvních 9 měsíců prožil v etapním vězení na ostrově Usole. Pracoval s okovy na nohou poblíž Bajkalského jezera. Volný čas věnoval modlitbě, četbě a studiu. Domů napsal:

„Svět mi může všechno vzít, ale vždy mi ještě zůstane jedna pro něj nepřístupná skrýš, modlitba. Do ní je možné ve formě naděje shrnout minulost, přítomnost a budoucnost.“

V roce 1874 se Josef Kalinowski po deseti letech vrátil ze Sibiře, obohacený utrpením a hlubokou zkušeností v modlitbě. S Augustínem se Josef Kalinowski poprvé potkal v září roku 1874 v Sienawě. Přestěhoval se s ním do Paříže a později, když zanechal studia, doprovázel ho, na jeho ozdravných pobytech. Nový učitel v paláci Lambert zjistil, že se tam vede "spíše mnišský než královský anebo světský" život. Bylo to možné vysvětlit tím, že Augustín neměl nejenom hbitost, což odpovídá povaze matky, ale pařížský svět na něho vliv neměl.

Josef Kalinowski ve svých „Pamětech“ píše, že Augustín nepřevzal zvyky cizinců. U Augustína podle Josefa Kalinowského, je cítit, že přilnul k vlasti a ke všemu, co je polské, třebaže nesdílí vášeň svého otce, prince Ladislava, sbírat starožitností. Tato náklonnost, podotýká Josef Kalinowski, je přisuzovaná rodinnému krbu, kde se dýchá přilnutí k církvi, hluboký náboženský smysl a upřímná láska k Polsku.

Josef Kalinowski velice brzy objevil v duši svého žáka kvality a ctnosti, které ji krášlily. Na prvním místě jmenuje jednoduchost a laskavost, především ke své druhé matce a tetě Isabelle. „Je to mladý člověk, říká Josef Kalinowski, který těžce spojuje své srdce s druhými. Dokonce se to projevuje i ve vztahu k svému otci. I když ho miluje a ctí, nesvěřuje se mu, a citově se moc neprojevuje. Nejhluběji se projevuje k nevlastní matce, princezně Markétě.“

Josef Kalinowski mluví u Augustína o „vyrovnané náladě, dobrotě duše, dokonalé zdvořilosti, upřímnosti, jako i o jeho inteligenci a bystré mysli, která udivovala profesora matematiky“. Dále Josef Kalinowski podává zvláštní svědectví o jeho zbožnosti. Jeho zbožnost se projevovala prostým srdcem. V jeho povaze, na první pohled chmurné a melancholické, se odráželo neštěstí jeho rodiny i vlasti. Jeho srdce a duch, byly osamělé. Měl téměř okázalou vrozenou odpoutanost od přepychu, velikášství, od aspirací soustředěných na jeho šlechtický rod.

První léta jeho života se zdála, jakoby neměla květy ani kouzlo, jako by mu nic nechybělo a jevil se jako člověk, který má dobré vztahy ke společnosti a k nejbližším.

To, co trpěl kvůli své vlasti, která byla v okovech, kvůli špatnému zdraví, kočovnému životu, častému odloučení od nejbližších, kvůli škole, nemohlo utéci jeho domácím učitelům. To lze vyčíst i mezi řádky v pamětech, které napsal jeho domácí učitel. Šlechtic, a sám: to je kříž, to je tíha jeho mládí. Jediným světlem mu byla víra. Víra mu pomáhala všechno snášet, mlčet, až skrupulosně poslouchat příkazy otce, podrobit se všem lékařským předpisům, studovat bez soutěžení, bez kamarádů a žít s dospělými. To mu však nechtěně bránilo dýchat svěží a posilující vzduch mládí.

Kdo nepronikl do nechtěné vnitřní tragédie prince Augustína předtím, než dovršil dvacet let, nemohl odlišit cestičku lásky, kterou ho Boží prozřetelnost připravila na heroičnost zasvěceného života.

Ve škole svatého Josefa Kalinowského

První myšlenkou Josefa Kalinowského, po převzetí úřadu domácího učitele, bylo vytáhnout Augustina z osamělého života v paláci Lambert. Chtěl ho zapsat do nějakého institutu, který by mu nabídl příležitost setkat se s mladými lidmi jeho věku, vyměnit si s nimi znalosti a navázat přátelství, ze kterých by získal nenucenost a smysl pro život v kolektivu. Přemýšlel o koleji otců Jezuitů ve Vaugirad, ta byla v Paříži velice známa. Rozhodnutí pro tu variantu přišlo však pozdě.

Augustín, který se už nějakou dobu se zpovídal a přistupoval k svatému přijímání jednou za měsíc, poznamenává Kalinowski. Návrh jít do koleje otců Jezuitů, Augustín velice rád přijal. Už se to všechno mělo realizovat, když se náhle stalo něco nečekaného. Bylo to třeba brát jako prst Boží, jeho vůle, který to všechno zastavil. Augustin onemocněl.

Augustín najednou začal mít problémy s plícemi. Bylo třeba zanechat Paříž a přestěhovat se do Mentone. Po Mentone to bylo Eaux-Bonnes, mezi Pyrenejemi, a potom zvláště Davos ve Švýcarsku. Když předtím byl v protivenstvích rozčilený, tak teď zachoval Augustin "klid a rovnováhu". Spíše, podle toho, co říká jeho domácí učitel, tak lépe než všichni ostatní, zkoumal svoji duši. Nemoc mu byla nositelkou zvláštní milosti a zdá se, že už dávno pěstoval askezi, Josef Kalinowski nepochybuje, že u něho a vidí působení nadpřirozené milosti, „ta pracuje v jeho nitru“. Josef Kalinowski vidí u něho duchovní proměnu, která se začala projevovat v jeho duši od doby jeho nemoci.

S nemocí, snad to bylo dědictví po matce, nastoupil Augustin na úzkou cestu „která vede do života“ (Mt 7, 14). Tuto cestu si nezvolil, ale přijal ji pokorně a s plným odevzdáním se do Boží vůle. Až úzkostně chtěl mít vedle sebe kněze. V okamžiku, kdy ztrácel Josefa Kalinowského, tak to byla pro něho veliká zkouška. Samotný Josef Kalinowski, zatímco se připravoval ke vstupu na Karmel v Krakově 6. listopadu 1876, píše o tom princí Ladislavovi toto: „Chvěji se při myšlence, že když opouštím Augustina, snad se vzdalují z místa, kde mě Pán chtěl mít. Důvody, abych to udělal, jsou však takové, že neumožňují uhasit hlas, který mě již dlouho volá k zasvěcenému životu. Myslím však na Augustína a jeho potřeby. Spíše však obdivuji jeho lásku k Bohu, kterou od dětství pěstuje ve svém srdci a teď ji udržuje žhavou modlitbou a přijímáním svátostí. Pro dobro duše Augustína je to výzva, aby pro obranu Božích pokladů, by bylo dobré poslat na moje místo jiného kněze“.

Augustinova živá touha je, naléhá Josef Kalinowski o dvacet dní později, 27. listopadu, aby měl na místo mne jiného kněze. Drtí ho myšlenka, že nebude vyslyšen. Josefa Kalinowského se však neodvažuje zeptat přímo. Dále Josef Kalinowski dodává:

„Augustin je z Boží vůle v cizině, daleko od rodiny, bez společníků a s možností, že zůstane zbaven pomoci, kterou dává náboženství. Nikdo však mimo kněze mu nemůže pomoci uspokojit jeho životní potřeby“. Augustín byl, poznamenává Kalinowski, plně závislý na mém mínění. Josef Kalinowski se snažil cítit s Augustínem, měl ho jako svého duchovního syna.“

O jedné věci však Josef Kalinowski z pokory mlčí. Jde o jeho podíl na proměně, anebo lépe řečeno na pozvednutí Augustína. Ta proměna však byl tušená a byla pokojná. Josef Kalinowski byl vznešené mysli, šlechtěného ducha, nadšený vlastenec, zkoušený mnoha utrpeními. Josef Kalinowski byl však především Božím mužem. Jeho způsob vidění a posuzování života, jeho odpoutanost od světa, touha po stavu dokonalosti a po kněžství se nemohly uskutečnit v každodenním životě. Na Augustína měl veliký vliv. Augustinovy touhy se v mnoha aspektech s jeho učitelem ztotožňovaly.

Don Giovanni Barberis, velice zkušený formátor noviců, nám o tom nepřímo svědčí. Po Augustinově smrti odcestoval do Polska. Navštívil Josefa Kalinowského, který se v karmelitánském řádu stal páterem Rafaelem a znal podrobnosti o Augustinově pobytu v Davosu. „V dlouhých rozhovorech, které jsem měl s páterem Rafaelem, prohlašuje Giovanni Barberis, dověděl jsem se mnoho o životě Augustína kolem sedmnáctého a osmnáctého roku věku. Páter Rafael vyprávěl také o jeho snaze vést duchovní život, neustále kráčet v Boží přítomnosti a všechno dělat dokonale. To, co dělal v celém svém dalším životě, jak to mohu konstatovat já, dělal dokonale.

Od té doby, pokračuje Giovanni Barberis, prokázal služebník Boží velikou odpoutanost od pozemských věcí i od bohatství, poct. Radosti tohoto světa mu nic neříkaly. Kromě blízkosti Josefa Kalinowského, mu velice prospěl příklad svatého Aloise a jeho spolurodáka svatého Stanislava Kostky. V citovaném dopise z 27. listopadu 1876 Josef Kalinowski informuje prince Ladislava takto: „Před polednem a po obědě čteme životopis svatého Stanislava Kostky a svatého Aloise Gonzagy“. V pamětech poznamenává: „Poslední vnitřní krize Augustína proběhla v Davosu, kde jsme obvykle večer četli spolu nějakou knihu. Životopis svatého Aloise od Dona Cepari, který mi poslali z Itálie, podtrhuje Josef Kalinowski. Tento životopis mu pomohl na cestě ke svatosti. Byl to rozhodující vliv na Augustínův pokrok v duchovním životě a otevřel mu nejlehčí cestu ke spojení s Bohem“.

V mlčení a v ústraní švýcarských hor, učitel a žák, dvě spřízněné duše milostí Boží, se spojili ctností a snahou o dokonalost. Odloučení podpořilo jednoho, aniž by se úzkostí chvěl o druhého. Pro Augustína však řeholní život zůstává něčím vzdáleným.

Na cestách ducha

Učitel a žák se od sebe odloučili v přístavu La Havre v červenci roku 1877. Josef Kalinowski se vydal na cestu do Rakouska a Polska. Augustín odjel do Astarie, kde byl hostem Španělského krále, který ho měl rád. Svědci u výslechu, během procesu svatořečení v Madridu, jeho dva bratrance, o něm mluví s živým obdivem. "Přítahoval naši pozornost, říká jeden z bratranců, svojí zbožností. Bylo to pro nás povzbuzením vidět osmnáctiletého mladíka každý den při mši ministrovat a meditovat před křížem". "Byl velice zbožný, potvrzuje další bratranec: „Každý den jsme ho viděli meditovat, velice často se zpovídal a přistupoval ke svatému přijímání. Zpozoroval jsem, že s velikou láskou jednal s těmi, kteří mu byli k službám a s obyčejnými lidmi. Nikdy na nic nenařikal. Všichni ho měli rádi.“

Na podzim byl Augustín v Davosu s novým učitelem, jmenoval se Don Kubowicz. Princ Ladislav pochopil a přijal jeho požadavek, aby měl přítele a vůdce kněze. Toto mu umožňovalo uchovat si duchovní nadšení a duchovně růst. Musel růst uprostřed recepčí a večírků, tam kde se tancovalo, v tom, co mu nabízela společnost, která se v zimě scházela.

Otci o slavnostech, na kterých se 16 ledna roku 1878 zúčastnil, protože to bylo vhodné, a z jeho strany to byl projev laskavosti, píše toto:

„Přiznám se Vám, že jsem z toho všeho unavený. Jsou to zbytečné zábavy a vyvolávají tíseň. Jiná potíže je v tom, že na všech banketech se musím se všemi poznat. Naštěstí zítra začínáme s vyučováním, a tak se život vrátí do pravidelného rytmu jako dřív.“

Jak je vidět, že i když ještě nesměřoval k zasvěcenému životu a ke kněžství, bylo u prince vidět nezájem o svěťácký a zábavný život, který ve skutečnosti nikdy ani nebude milovat, ani ho nebude lákat. Jeho zdraví ho vždycky bude udržovat v tom, aby se měl na pozoru. Pobyt v Alpách a ve vysokých horách se budou střídát s pobyt v zemích, kde je teplo. V roce 1878 a 1879 byl v Arcireale na Sicílii, 1880 v Alžírsku a 1881 v Egyptě.

Lze říct, že cestoval a pečoval o své zdraví podle lékařských předpisů, protože otec si to přál. Ten zdraví svého prvorozeného stále měl úzkost. Pro něho to však bylo i veliké pokání, jeho skutečná Kalvárie. Poslušný a mlčenlivý, jako ovečka jdoucí na porážku, bez netrpělivosti a vzpoury se skláněl před „Prozřetelností“ a ať byl kdekoli, udržoval si svůj zbožný a usebraný styl. Don Ondřej Swiada o tom svědčí toto: „Na cestách byl jeho život stejný, podle pravidel, které si zapsal. Augustín pro léčebné procedury, pro fyzické cvičení, studium a modlitbu, měl pevný program. V Davosu například dostal od místního biskupa dovolení, že u něho v soukromí mohla být sloužena mše. Augustín tak každý den, mohl ministrovat. Tak velice často přistupoval ke svatému přijímání.“

To, co nejcennějšího Augustín při hledání dokonalosti dostal, bylo to, že v Paříži měl jako duchovního vůdce Jezuitu pátera Pitot. Tomu každý měsíc písemně podával zprávu o svém vnitřním životě: Takové zprávy, poznamenává životopisec, byly tak upřímné, tak bohaté, prosté a ryzí, že ukazují na jeho vnitřní nevinnost. Páter Pitot zůstal udiven nad tím, co už milost u prince vykonala.

V archivu rodiny Czartoryski v Krakově byly nalezeny dva dopisy pátera Pitot. Jeden byl z roku 1878 a druhý z roku 1879, když byl Augustin na Sicílii. V prvním dopise Augustin píše: „I když pokračuji ve studiu, píše mu, snažím se posilovat svůj organismus, podle okolnosti času a místa se taky snažím živit svojí duší zbožností. Každý týden přistupuji ke svatému přijímání a každý den se modlím dva desátky růžence. Potom si udělám malou meditaci ráno a malou četbu večer. To všechno, může stačit. Když skončí „Myšlenka na den a Rok Panny Marie“, uvidíme, čím ji nahradit. Doufám, že se znovu uvidíme v Paříži a tak budu moci mluvit přímo a ne písemně“. V druhé odpovědi páter Pitot odpovídá na otázky, které mu Augustin položil a snaží se mu vštípit, že je záslužnější "dělat gymnastiku a hygienické procházky než studovat“. To chce poslušnost. Chválí ho, že si v denním programu vyhradil čas na pobožnosti. Dále povzbuzuje Augustina, aby žil v pokoji a v radosti, a že má sledovat cestu, která vede k tomu, k čemu nás směřuje Prozřetelnost. Co tím myslel páter Jezuita, není lehké říct. Řeklo by se, že když znovu tak mluví, tak mluví o povolání. Toto však v životě Augustína se mělo otevřít jako večerní květ ve světle Dona Boska.

Setkání v roce 1883

Don Bosko, během svého dlouhého pobytu v Paříži, pozván princeznou Markétou z Orleansu, navštívil 18. května roku 1883 palác Lambert. V soukromé rodinné kapli tam sloužil mši. Na této mši bylo sedm princů, jeden z nich byl hrabě z Paříže, bratr princezny Markéty. U oltáře mu ministrovali princ Ladislav, otec a Augustín. Všichni přijali z rukou Dona Boska svaté přijímání a dostali požehnání, po kterém toužili.

Během setkání s Donem Boskem, bylo jedno z nejsrdčejších, se Augustín, měl tehdy 25 let, pokoušel vyřešit svoji budoucnost. „Je to už dlouho, co si přeji Vás poznat, princí“, řekl Don Bosko Augustínovi. Bylo to, jako kdyby měl vůči němu splnit určité poslání. Augustín se na Dona Boska díval jako na poslaného nebem.

Neexistuje důkaz, že by mezi nimi nastala výměna důvěrných sdělení. Don Giovanni Barberis (první novicmistr kongregace) se domnívá, že slyšel od Dona Boska, že od toho dne mu Augustin mluvil o povolání. Je pravděpodobné, že myslel na vnitřní úzkostné stavy prince, který byl v nejistotě na jakou cestu se vydat a na důvěru, kterou mu v srdci probudila přítomnost Božího muže. Byly to však jenom náznaky. Na audienci tak časově omezené a v tak vysoké společnosti, jakou byl rod z Orleansu, bylo by to nemožné. Aby se princové u stolu bavili o soukromých a důvěrných věcech, to nedělali ani u sebe rovných. Od toho dne však Augustin viděl ve skromném knězi, kterého mu Pán postavil do cesty, otce své duše a téměř.... své budoucnosti. Od tohoto člověka a jeho díla, už nic ho nemohlo oddělit. Tomu, kdo bez předsudků a bez ambicí znal Augustína, bylo jasné, že není nakloněný k tomu, aby založil rodinu a téměř pohrdal být prvním dědicem a pokračovatelem rodu.

Augustin v roce 1882 dostal nabídky k manželství. Z úcty k otci a podle etikety svého stavu, jak to vypráví Don Swida, Augustín vyložený zájem o dotyčné dívky neprojevil. Ještě menší zájem projevil o to, aby se k nim nějak vázal. Tak padaly plány jeden po druhém. Augustin cítil, že nemá povinnost svázat svůj život s osudem vlasti a rodem Cyartoryski: mnohem vznešenější ideál mu tancoval před očima, sen, který nebyl z tohoto světa a který ti, co byli jeho blízcí, by mohli pochopit. Po pařížském setkání s Donem Boskem v roce 1883 je jisté, že Augustin nejen že cítil více náklonnost k zasvěcenému životu, ale měl i jasnou cestu, kterou měl ujít. Měl se stát salesiánem, synem Dona Boska.

To vyplývá z toho, říká Don Ceria, že sotva mu to otec dovolil jít do Turína, tak tam šel, aby se setkal s Donem Boskem a dostal od něho radu. Zúčastnil se různých kurzů duchovních cvičení pod vedením Dona Boska. Chtěl bydlet v Oratoři, kde bylo mnoho těžkostí a scházelo pohodlí. Don Bosko byl velice opatrný a rozvážný: povzbuzoval ho k dobru, k pěstování ctnosti, ale nepronášel rozhodující slovo.

Princ Ladislav v roce 1886 se vyjádřil, jaké má úmysly s Augustínem. Don Bosko Augustínovi řekl, aby „udělal to, co chce otec“. Otec pro něho připravoval kariéru ve světě. Don Bosko však otci dodal: „Doufám, že když se Boží vůle ukáže jiná, než to, co chce Vaše excelence, nebudete se jí protivit.“

V dubnu roku 1887 Augustin překonal všechny překážky ze strany otce, který ho marně chtěl uvést do světa šlechty s nadějí, že nakloní jeho srdce k lidskému srdci. Augustin se vrátil do Turína, vykonal si ústraní a opětovně naléhavě prosil, „aby byl ihned přijatý do Kongregace“. Don Bosko musel jít do Říma na posvěcení kostela, vystavěného ke cti Nejsvětějšího srdce. Augustín tam jel také. Podařilo se mu dostat na audienci k papeži Lvovi XIII. Jako syn mu vyložil problém svého svědomí, neústupnost Dona Boska. Papež tento rozhovor uzavřel slovy: „Vraťte se do Turína, Don Bosko se po slavnosti posvěcení vrátí do Oratoře, řekněte Donu Boskovi, že papež si přeje, aby Vás přijal mezi Salesiány. Buďte vytrvalý a modlete se.“ Ohledně těžkostí od příbuzných, se Lev XIII. domníval, že na prvním místě je třeba konat vůli Boží. „Veliká bitva byla vyhraná.“

Ve stavu dokonalosti

13. června roku 1887 Augustín Dona Boska jako svého duchovního vůdce z Paříže informuje o tom, co jeho příbuzní dělají proti jeho plánům. Tím však neztrácel odvahu:

„Jsem rozhodnutý, píše Donu Boskovi, konat vůli Boží, a jít za svým povoláním. Mám v úmyslu přijet do Turína sotva budu moci. Na konci července přijedu do Turína, potom, co vyřídím vzdání se nástupnických práv ve prospěch svých nevlastních bratrů.“

Když přijel, byl poslán do San Benigno Canavese na krátký aspirantát a začátek noviciátu. 15. srpna se světil tetě, Matce Marii, karmelitce v Krakově:

„Mám dojem, že jsem volán stát se knězem, spíše vstoupit do Kongregace, než se stát diecézním knězem. Myslím si, že moje povolání je být mezi „salesiány“.“

Dále dával vědět, že rodinné nebe nebylo jasné: „Zítřka spolu s ostatními začínáme duchovní ústraní. V této době jsou přijímáni novicové. Doporučuji se vašim modlitbám i modlitbám všech Matek na ulici Labzowská. Bude však lépe, když nebudete mluvit o mém ústraní snad kromě Otce Rafaela (Kalinovský), nikomu o tom jsem nepsal.“

Kostky byly vrženy a už nikdo by našeho blahoslaveného neodtrhl od salesiánského povolání. Don Bosko mu v listopadu 1887, teď je už na konci svého života, požehnal kleriku. Od toho okamžiku, vzhledem k jeho stavu, a vzhledem k jeho věku 29. let, byl nazýván Don Augustín. Mohlo se o něm tvrdit, že se vzdal pout,

pohodlí a vysokého postavení ve světě a zvolil si chudobu. „Den v tvých nádvořích je lepší než tisíce jinde; raději chci stát před prahem domu svého Boha, než prodlévat v stanech svévolnosti,“ (Ž, 84, 11). I od Salesiánské společnosti to chtělo heroismus, byla na začátku, i v cizí zemi a bez lichotivých předpokladů. Jeho srdce potřebovalo zdraví. To bylo obnoveno, ale pořád bylo ohroženo nemocí, která ho sužovala od dětství. Jeho ctnosti byly zralé, toužil po dokonalosti, rád se tajně umrtvoval, to všechno oživovalo jeho jednání, od začátku jeho zasvěceného života se to všechno projevovalo.

Do noviciátu v San Bagnino vstoupil jako člověk, který o životě, který právě začíná, nemá pochybnosti a nejistoty. Do rukou Dona Giovanni Barberise, svého představeného a novicmistra, se svěřuje na jeden rok. Chce mu svěřit hodinky, nějaký vzácnější předmět a peníze, které měl v tašce. Spíše prosil, aby byl zařazen do „společného života“, který se mu, jako nikomu nikdy, stal v jeho případě největším pokáním. U něho to bylo totální převrácení návyků. Toto Don Barberis ve svých prohlášeních tvrdí. Říká tam toto: „Byl zvyklý vstávat pozdě, bylo pro něho bolestné přizpůsobit se společnému vstávání, ale dobře a rychle si zvykl.

Byl velice pomalý, aby na meditaci a na jiný program v noviciátě přišel v čas, musel se velice snažit. Doma měl velice vybrané jídlo, a tak mu nebylo lehké přizpůsobit se na chudý společný jídelní lístek. To nejen přece nejenom přijal, ale měl i z toho radost a byl spokojený. Ke svým spolunovicům se choval velice zdvořile, mile ohleduplně. Snažil se vytušit, co jeho společníkům se líbí a vyhovět jim. Dokonce se snažil i přizpůsobit se jejich způsobu zábavy, hrál si s nimi a běhali spolu. Viděl jsem, jak stále nad sebou bdí, a stále se snaží s nimi společně žít a všem jim projevovat lásku, uzavírá Don Giovanni Barberis. O něm jsem se domníval, že by jednou byl svatý.“

Jednalo se o svatost, která měla hluboké kořeny a která zářila jako poledne. Augustín byl hluboce pokorný, přesně zachovával pravidla a byl hluboce zbožný. Zbožnost se u něho se projevovala obětavostí.

Obránce povolání, které nikdy neprohrál

Augustín Czartoryski, měl mírnou a laskavou povahu, projevil se však také jako člověk velice pevný, když měl odporovat zlu a když bránil své salesiánské povolání. Když složil věčné sliby, 2. října roku 1888 do rukou blahoslaveného Michala Ruy, nástupce Dona Boska, zůstal v Turíně, na Valsalice, kde strávil také určitý čas noviciátu. Byl ihned přijat na studium teologie. To studium tehdy vedli profesori Don Pisceta, Don Ottonello, Don Bonora, Don Cinzano, Don Grabelski. Don Pietro Ricaldone, který byl jeho spolužák v roce 1889-90: „Princ – dosvědčil při apoštolském procesu – seděl v první lavici vpravo, před mnou.

Pamatuji si na jeho pozornost, s jakou sledoval přednášky. Bylo možné pochopit, že studium teologických oborů a tajemství víry, kromě důvodů poznání a formace byli také potravou pro jeho duchovní život.“ „Můj osobní dojem – tvrdí dále na jiném místě Don Ricaldone ve svém rozsáhlém místopřísežném svědectví – je, že princ Czartoryski byl andělskou duší. Jeho chování, osobní zralost, rezervovanost v jeho pohledu, kontrola nad svými projevy: to všechno vyzařovalo čistotu. Toto bylo obecné přesvědčení o něm. Když jsme ho viděli ve společnosti klerika Ondřeje Beltrami, přišla nám spontánně na mysl myšlenka: „podívej se, dva závodníci o svatého Aloise“.

Mezi dvěma spolubratry se vytvořilo opravdové pouto duchovního přátelství, které mu umožnilo spíše letět než kráčet v jejich nadšení. Byla to dvojčata, i když povahově, výchovou a kulturou byli velice rozdílní. Jak u jednoho, tak u druhého, láska k Bohu byla na prvním místě a tak mohli absolvovat vznešený závod ve ctnosti. Typickým příkladem bylo léto roku 1889, kdy princ onemocněl a bylo nutné ho umístit na pohodlnějším místě a měli mu posloužit lidé, ke kterým měl přátelský vztah. Beltrami, jak si to pamatují ti, co tehdy tam byli, byl hrdinou a zároveň i obětí této služby a nakonec láska k Bohu se u obou rozhořela tak, že spálila jejich srdce.

Důkazem toho je i to, co sám Don Beltrami popisuje v jednom svém dopise o princí: „Proto, abych si uchoval spojení s Bohem, naučil mě mnoha střelným modlitbám v němčině a také krátkou formuli duchovního svatého přijímání: rozuměli jsme si tak, že když čas od času začal jeden střelnou modlitbu, druhý ji skončil. Když jsme byli spolu, on nenechal uplynout pět minut, aniž by nezačal nějakou střelnou modlitbu, i když jsem já na to zapomněl. I když to bylo v cizím jazyce a nikdo jí nerozuměl, modlil se je i v přítomnosti druhých“. Tak dva mladí lidé, kandidáti na kněžství a na utrpení, kteří se strávili na obětním oltáři, kteří se zrcadlili jeden v druhém a soutěžili v horlivosti a připravovali se na salesiánský život úplně v kontrastu s přirozeností svého povolání: v bolestné a osamělé nečinnosti, která se mohla stát plodným cvičením apoštolátu.

U Augustína Czartoryski je třeba ještě mluvit o mučednictví srdce. Ke zlu, které jitřilo jeho duši a které snášel až do jeho konce heroicky, se ještě přidalo „pronásledování ze strany rodiny“, které mělo za cíl jeho odchod ze Salesiánské kongregace. Termín „pronásledování“ je použit Donem Barberisem v procesu blahorečení a není požehnaný: když vyšly najevo podrobnosti, které ho trápily a které objevily v dokumentech při blahorečení, tak člověk zůstává v úžasu.

Nemocný a sám Augustin uměl odolávat s pevností, která pocházela ze šlechtictví, které měl v krvi, z jeho víry a z jeho velice živé lásky k Donu Boskovi a která se některým lidem jeví jako by měla některé podivné prvky magického účinku a tak by nebyla něčím jiným, než jistým znamením, že nemá povolání. Byla tam dokonce žádost o odvolání. Dokonce kardinál Parocchi byl požádán, aby použil svůj vliv a dostal ho od Salesiánů, napsal to v prosinci 1890:

„Dokonce se mluví, jako by touha, toto moje povolání stát se Salesiánem, byla pochybná. Stále se častěji mluví, že k Salesiánům jsem byl donucen vstoupit. Dovolte mi prohlásit Vaše Eminence, že mám už víc než třicet let a proto se domnívám, že mohu chápat, jaké jsou moje práva a moje pochybnosti. Ne slepě, jak se obvykle tvrdí, jsem vstoupil do Salesiánské kongregace, a tím ještě méně jsem se v tom nechal ovlivnit druhými. Dona Boska jsem měl rád ještě, když žil. Jeho instituce jsem si a začal vážit ještě v době, když jsem měl to štěstí potkat ho v Paříži. Mnoho let jsem myslel na to zvolit si toto povolání. Po dlouhou dobu jsem prosil o to, abych byl přijat mezi salesiány. Don Bosko se jenom po naléhavé prosbě rozhodl, abych se stal jeho synem.

Po noviciátu jsem já sám, v plné svobodě, chtěl udělat sliby. S velikou radostí v srdci jsem to udělal. Od tohoto dne, tím, že žiji v Kongregaci, mám v srdci veliký pokoj. Pánu děkuji, že jsem mohl poznat Salesiánskou společnost a že mě do ní povolal.

Představení na mě nevytvářeli žádný, ani morální nátlak, ani se nesnažili mě ovlivňovat v tom, co jsem dělal. Všechno jsem to udělal spontánně. Musím však dodat, že od začátku se Salesiáni stavěli proti mému přání. Nechtěli mě za žádnou cenu přijmout. Radili mi, abych vstoupil do jiného Institutu a jenom na mé vytrvalé klepání mi bylo otevřeno. Považuji za zvláštní milost od našeho Pána, že jsem členem Kongregace Salesiánů. Jsem přesvědčen, že žiji tam, kam mě povolal Pán. Děkuji Vaší Eminenci za dobrotu, kterou jste mi projevil dopisem adresovaným Donu Ruovi. Tento dobrý Otec, důstojně reprezentuje Dona Boska. K mému duchovnímu dobru je, že mě kvůli mé nemoci neušetřil nároků. Děkuji Pánu za mnoho dobroty, prosím vaši Eminenci, aby mi pomáhala děkovat stále více.“

Snad je to nejkrásnější projev Dona Augustína: průzračný odraz jeho silné víry, jeho stále snahy v konání dobra, vědomé rozvážnosti, se kterou jednal, aby mohl žít salesiánský život, jeho něžné lásky k Donu Boskovi a k představeným. Je to neodvolatelný výraz jeho touhy vzdát se přepychu a rodiny. Jeho jméno mělo figurovat ne mezi mocnými tohoto světa, ale v zástupu šťastných milovníků kříže. Pravda bylo to, co před slavným dopisem kardinála Parocchi napsala jeho teta, bratrovi, princí Ladislavovi, že Augustin chtěl být Salesiánem víc, než kdyby měl kvůli tomu přestat existovat.“ Proto je třeba si položit otázku, jestli bylo

třeba jít až tak daleko a „odmítat mu nejvyšší radost zemřít jako salesián, když proto obětoval rodinu, pohodlí, život.“

Kněz a oběť

Princ Ladislav nebyl odzbrojený. Na jedné straně požadoval, aby se synovi věnovala péče, kterou vyžadovalo jeho zdraví, o toto se Kongregace snažila s mateřskou jemností. Na druhé straně se pokoušel zabránit, aby se Augustin definitivně zavázal salesiánům kněžským svěcením. Kdy to bylo, není to lehké upřesnit. Určitě to bylo mezi rokem 1885 až 1888. Markéta z Orleans, (nevlastní matka), s hořkostí Augustinovi o tom o čem se mluvilo doma napsala: „Pro nás jsi uzavřenou kapitolou“.

Ve skutečnosti to nebylo nic jiného, než to, že Augustin byl záležitostí záhadnou a tajemnou, a tak byl zdrženlivý a to pramenilo z obdivu a úcty k rodičům. Jeho úmysly byly prubířským kamenem, nescházela však příležitost poznat jejich rozhodnost. Augustín byl chápán a podporován, jak před tím, než se stal salesiánem, tak i tehdy, když se blížilo jeho kněžské svěcení. To však naopak scházelo, když ho fyzické utrpení přivedlo k tomu, že musel pobývat na ligurské riviéře. Musel prožít drásající utrpení nepochopení od otce a mlčky bojovat o svůj kněžský ideál. Augustín byl připraven, aby v tavícím kelímku mnoha utrpení a trpkosti ještě dříve, než byl člověkem, který se obětoval, byl 2. dubna 1892, vysvěcen na kněze v San Remo. Světil ho Monsignor Tomasso Reggio, biskupem v Ventimiglia.

Ten, kdo by považoval zlo za osudové, tak by negoval tuto vyvolenou duši, která dospěla až na vrchol Kalvárie. Nepopřelo by se i to, že bylo pro něho útěchou sloužit ještě před smrtí mši a být obětí spolu s Božským Vykupitelem? Na obrázku na památku si můžeme přečíst: „Den v tvých nádvořích je lepší než tisíce jinde; raději chci stát před prahem domu svého Boha, než prodlévat v stanech svévolnosti, blaze těm, kdo bydlí ve tvém domě, mohou tě zde vždycky chválit.“ (Ž 84, 11 a 5). Byl to triumfální hymnus vítězného povolání Augustína Czartoryského. I kdyby to byla jediná mše, ale knězem bud na věky. Princ Ladislav a teta Isa se svěcení nezúčastnili.

Celá rodina se pak shromáždila v Mentone 3. května. Náš blahoslavený Augustín slavil mši v přítomnosti tatínka, maminky (nevlastní), Vitolda (nevlastní bratr), tety Isy. Také jim podal svaté přijímání. Bylo to mlčenlivé smíření, které přikazovalo princovi Ladislavovi, aby se definitivně vzdal snů, které tvrději pěstoval a bránil. Bylo to mlčenlivé smíření se Salesiánskou kongregací zodpovědnou za to, že unesla naději rodině Czartoryski a Polsku.

Konec

Kněžský život Dona Augustina trval jeden rok. Kardinál Cagliero, který zkoušel vícekrát našeho blahoslaveného Augustina z teologie, shrnul všechno na sklonku jeho života takto: „On už nebyl z tohoto světa. Byl spojen s Bohem, byl sjednocen s tím, co byla Boží vůle v době, kdy se jeho nemoc zhoršila. Toužil ztotožnit se s Ježíšem Kristem v utrpení i v smutku, to ho učinilo hrdinou v trpělivosti, v pokoji, v bolesti a v lásce k Bohu“. Také Don Barberis prohlašuje: „Když jsem ho navštívil v Alassio, kde strávil poslední měsíce, se zdálo mi, že v něm vidím člověka, který už nebyl z tohoto světa: zdálo se, že se země dotýká špičkami svých nohou, ale jeho řeči a jeho život nebylo už nic jiného než Bůh“. Večer 9. dubna 1893, zemřel na selhání srdce, byla to sobota po Velikonocích, když seděl na pohovce, kde sedával Don Bosko, poznamenal, Don Camillo Ortúzar, který se o něho staral.

Poslední dva dny už nesloužil mši, jenom dostával svaté přijímání. Ve způsobu svého života nic nezměnil. „Jak krásné Velikonoce“, řekl o Velikonočním pondělí, zdůraznil Don Ortúzar. Nepředstavil si, že poslední den oktávy bude slavit na věčnosti“. Měl třicet pět let. Jeho ostatky byly převezeny do Polska a pohřbeny

v kryptě ve farnosti Sieniawa, vedle rakví rodinných příslušníků. V té farnosti byl i u Prvního svatého přijímání. Na nebi salesiánské rodiny zazářil jako vzácný drahokam. Na něho by se hodila slova Písma svatého: „Blaze bohatému, který zůstává bez úhony, a za zlatem se nepachtí“ (Sir 31, 8). Jeho jméno není určeno k tomu, aby bylo zapomenuto.

Papež Jan Pavel II. v lednu roku 1979 prohlásil ctnosti prince Czartoryského za hrdinské a 25. dubna 2004 jej prohlásil za blahoslaveného.

Životopis připravil Janko Ihnát, SDB